

Sygn. akt III AUa 945/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 stycznia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Marek Procek (spr.)
Sędziowie	SSA Jolanta Pietrzak SSA Antonina Grymel
Protokolant	Beata Gandyk

po rozpoznaniu w dniu 18 stycznia 2013r. w Katowicach

sprawy z odwołania A. D. (A. D.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

o podjęcie wypłaty świadczenia

na skutek apelacji ubezpieczonej A. D.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Katowicach z dnia 7 marca 2012r. sygn. akt XI U 2791/11

zmienia zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję organu rentowego w ten sposób, że nakazuje Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R. wypłatę emerytury ubezpieczonej A. D. od dnia 1 października 2011 r.

/-/ SSA A.Grymel/-/ SSA M.Procek/-/ SSA J.Pietrzak

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 945/12

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 7 marca 2012 roku Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach oddalił odwołanie ubezpieczonej A. D. od decyzji organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. z dnia 4 października 2011 roku wstrzymującej ubezpieczonej wypłatę emerytury od dnia 1 października 2011 roku.

Jako bezsporne Sąd Okręgowy ustalił, że od dnia 1 marca 2009 r. zostało przyznane A. D. prawo do emerytury. Według ustaleń Sądu I instancji ubezpieczona od dnia 4 listopada 1997 roku do nadal jest zatrudniona na podstawie umowy o pracę w Teatrze(...) w T..

Dokonując rozważań prawnych Sąd I instancji powołał się na treść art. 103 z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.09.153.1227 j.t.), w brzmieniu zmienionym przez art. 6 pkt 1 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.10.257.1726) oraz art. 28 wskazanej ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw uznając, że zaistniały przesłanki wskazane w art. 103a ustawy emerytalnej do zawieszenia od dnia 1 października 2011 roku wypłaty świadczenia emerytalnego.

Motywując swoje rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy wskazał, że bezspornym w niniejszej sprawie było, iż A. D. do chwili obecnej nie rozwiązała stosunku pracy z Teatrem (...) w T., w którym była zatrudniona bezpośrednio przed uzyskaniem prawa do emerytury.

Zdaniem Sądu I instancji wbrew twierdzeniom ubezpieczonej regulacja art. 103a ustawy emerytalnej nie pozbawiła jej praw nabytych, a konkretnie prawa do emerytury. Ubezpieczona nadal jest uprawniona do emerytury, a wstrzymana jedynie została wypłata tego świadczenia.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

Zaskarżając wyrok Sądu Okręgowego w całości, ubezpieczona wniosła o jego zmianę i uwzględnienie odwołania, ewentualnie o uchylene wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu wniesionego środka odwoławczego apelująca wskazała, że wprowadzenie nowej regulacji art. 103a ustawy emerytalnej pozbawiło ją prawa nabytego, tj. wypłaty emerytury na zasadach ustawy wprowadzonej w życie z dniem 8 stycznia 2009 roku. Ubezpieczona podkreśliła, że nie są jej potrzebne uprawnienia bez możliwości ich realizacji. Nadto podniosła, że jeśli ustawodawca chciał przywrócić stan prawny obowiązujący do wymienionego dnia, powinien to uczynić od 1 stycznia 2011 roku dla przyszłych emerytów.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Przyjmując ustalenia poczynione przez Sąd pierwszej instancji, jako własne, uznał, że apelacja jest uzasadniona.

Rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego jest nietrafne, albowiem podstawę jego wydania stanowi przepis, który w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do ubezpieczonej A. D., utracił moc z uwagi na uznanie go za niekonstytucyjny.

Należy podkreślić, że wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 r., wydanym w sprawie o sygn. akt K 2/12, Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 257, poz. 1726 ze zm.) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227 ze zm.), dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, z zasadą ochrony zaufania obywatela do Państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającej z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i umorzył postępowanie w pozostałym zakresie. Wyrok ten wszedł w życie z dniem jego opublikowania w Dzienniku Ustaw w dniu 22 listopada 2012 roku (Dz. U. z 2012 r. Nr 1285).

Trybunał Konstytucyjny wskazał, iż ustawodawca, rozciągając obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą – jako warunek realizacji prawa do emerytury – na osoby, które skutecznie nabyły i realizowały to prawo w okresie od dnia 8 stycznia

2009 r. do dnia 31 grudnia 2010 r. naruszył zasady zaufania do Państwa i stanowionego przez nie prawa. W tym okresie bowiem treścią ryzyka emerytalnego było wyłącznie osiągnięcie wieku emerytalnego i stażu ubezpieczeniowego, co oznacza, iż realizacja świadczenia następowała niezależnie od dalszego zatrudnienia. Oznacza to, iż na podstawie art. 28

cyt. ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r., osoby, które skutecznie nabyły i zrealizowały prawo do emerytury w okresie od dnia 8 stycznia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2010 r. (a do nich zalicza się również apelująca), zostały objęte mniej korzystną dla nich treścią ryzyka emerytalnego.

Kwestią bezsporną jest, że rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji dokonane zostało w stosunku do ubezpieczonej, która nabyła prawo do emerytury z dniem 1 marca 2009 roku.

Trzeba zatem wskazać, iż zgodnie z normą art. 83 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.) organ rentowy wydaje decyzje w zakresie indywidualnych spraw dotyczących ustalania uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń społecznych.

Od decyzji takich, na podstawie art. 83 ust. 2 cyt. ustawy przysługuje odwołanie do właściwego sądu.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, funkcja przepisu art. 83 ust. 1 pkt 4 cyt. ustawy sprowadza się do usunięcia stanu niepewności, który mógłby wystąpić w relacjach dotyczących ubezpieczeń społecznych.

Cel tego przepisu jest zatem jasny.

Tak więc, norma przyjęta w jego treści legitymuje odwołującego się do wystąpienia z żądaniem mającym na celu usunięcie tego stanu niepewności.

Zakładając zatem, że w postępowaniu przed organami rentowymi miały (na mocy art. 95 cyt. ustawy o z.e.p. oraz art. 180 k.p.a.) i nadal mają (na podstawie art. 123 cyt. ustawy z dnia 13 października 1998 r. i art. 124 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych) posiłkowe zastosowanie przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, przy uwzględnieniu art. 104 k.p.a. należy przyjąć, że decyzją administracyjną, jest jednostronna czynność posiadająca odpowiednią formę prawną i określająca konsekwencje stosowanej normy prawnej w odniesieniu do konkretnie oznaczonego adresata w sprawie indywidualnej.

Natomiast rozstrzyganie w postępowaniu administracyjnym polega na zastosowaniu obowiązującego prawa do ustalonego stanu faktycznego sprawy administracyjnej.

W ten sposób organ administracji publicznej realizuje cel postępowania administracyjnego, jakim jest urzeczywistnienie obowiązującej normy prawnej w zakresie stosunków administracyjno-prawnych, gdy stosunki te tego wymagają. Stosownie do tego celu postępowania administracyjnego, jak i istoty decyzji administracyjnej można odróżnić podstawę faktyczną i podstawę prawną decyzji administracyjnej. Podstawę faktyczną stanowią dokonywane przez organ administracji publicznej ustalenia faktyczne, a podstawę prawną stanowią te przepisy prawne, które organ przyjął w danym wypadku za obowiązujące i zastosował w swym orzeczeniu (M.Jaśkowska, A.Wróbel, Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz, Zakamycze, 2000 r.).

Jednocześnie należy zauważyć, że postępowanie sądowe w sprawach dotyczących ubezpieczenia rentowego wszczynane jest w rezultacie odwołania wniesionego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Ma więc ono charakter odwoławczy. Jego przedmiotem jest ocena zgodności z prawem - w aspekcie formalnym i materialnym - decyzji wydanej przez organ rentowy na wniosek ubezpieczonego lub z urzędu. Jest zatem postępowaniem kontrolnym. Badanie owej legalności decyzji i orzekanie o niej jest możliwe tylko przy uwzględnieniu stanu

faktycznego i prawnego istniejącego w chwili wydawania decyzji. Mówiąc inaczej - o zasadności przyznania lub odmowy przyznania świadczenia decydują okoliczności istniejące w chwili ustalania do niego prawa. Postępowanie dowodowe przed sądem jest postępowaniem sprawdzającym, weryfikującym ustalenia dokonane przez organ rentowy.

Tak więc postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych sprowadza się do badania legalności decyzji.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się jednak, że reguła ta nie ma charakteru absolutnego, stoi bowiem w opozycji do – wynikającej z art. 316 § 1 k.p.c. – generalnej zasady aktualności orzeczenia sądowego. Otóż bowiem, zgodnie z normą art. 316 § 1 k.p.c., podstawą rozstrzygnięcia jest stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy, zaś stan rzeczy brany pod uwagę przez sąd przy wydaniu wyroku obejmuje podstawę faktyczną i podstawę prawną wyroku (wyroki SN: z dnia 13 marca 1997 r., II CKN 70/96, OSNC 1997, nr 8, poz. 113, z dnia 8 lutego 2006 r., II CSK 153/05, Lex nr 192012).

Zatem w obu zakresach decydujące znaczenie ma chwila orzekania. Zatem, zasada badania legalności decyzji ma uzasadnienie tylko wtedy, kiedy odwołanie się do normy art. 316 § 1 k.p.c. wypaczałoby charakter postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych

i prowadziło do jaskrawego pominięcia odrębności tego postępowania poprzez całkowite pozbawienie znaczenia postępowania administracyjnego poprzedzającego postępowanie sądowe. Opisaną w jego treści zasadę można by zastosować, jedynie w sytuacji, kiedy organ rentowy nie kwestionował pozostałych przesłanek warunkujących realizację prawa do świadczenia emerytalnego, a zmiana przepisu w tym zakresie byłaby spełnieniem się ostatej z przesłanek prawa do realizacji świadczenia (por. między innymi wyroki z dnia 10 marca 1998 r., II UKN 555/97, OSNAPiUS 1999, Nr 5, poz. 181; z dnia 20 maja 2004 r., II UK 395/03, OSNP 2005, Nr 3, poz. 43; z dnia 25 stycznia 2005 r., I UK 152/04, OSNP 2005,

Nr 17, poz. 273; z dnia 2 sierpnia 2007 r., III UK 25/07, OSNP 2008 nr 19-20, poz. 293).

Skoro zaś z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. akt K 2/12, w Dzienniku Ustaw utracił moc art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. w zakresie, w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, to – w świetle przedstawionych wyżej rozważań - rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego zawarte w zaskarżonym orzeczeniu nie może się ostać.

Mając na względzie powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję organu rentowego, zobowiązując organ rentowy do wypłaty ubezpieczonej świadczenia emerytalnego od dnia 1 października 2011 roku.

/-/ SSA A.Grymel/-/ SSA M.Procek/-/ SSA J.Pietrzak

Sędzia Przewodniczący Sędzia

ek